

Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesine dair kanun lâyihası ve İçişleri, Maliye ve Bütçe komisyonları raporları (1/534)

T. C.

Başbakanlık

Muamelât Umum Müdürlüğü

Tetkik Müdürlüğü

Sayı: 71-2330, 6/89

16 . I . 1953

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisiğine

5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesine dair İçişleri Vekâletince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 14 . I . 1953 tarihinde Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan kanun lâyihasının esbabı mucibe lâyihasıyla birlikte sunulduğunu saygılarımla arz ederim.

Başvekil

A. Menderes

Mucip sebepler

Halen yürürlükte bulunan 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu 30 hizmet yılını doldurmuş olan memurların 55 yaşını bitirmiş olmaları kaydıyla istekleri üzerine ve yine 30 hizmet yılını dolduranların yaş kaydı aranmaksızın kurumlarınca lüzum görüldüğünde emekliye sevk edilmesini kabul etmiştir.

Ancak 25 hizmet yılını bitirmiş olup da henüz 30 yılını bitirmemiş olanlar arasında da matlup faaliyeti gösteremiyenler ve umumi hizmeti aksatanlar bulunduğu görülmesi dolayısıyla, yalnız 30 hizmet yılını bitirmiş olanların emekliye sevk edilmesi suretiyle kadroların ehliyetli elemanlarla takviyesine tam imkân bulunmadığı anlaşıldığından kurumlara 25 hizmet yılını doldurmuş olanları da re'sen emekliye sevk etme yetkisi verilmesi zaruri görülmüş ve tenazuru temin etmek için 25 yılını doldurmuş olan memurların da yaş kaydına bakılmaksızın istekleri üzerine emekliye ayrılmaları kabul edilmiştir.

Bu çeşit memurların mağdur edilmemesi için muayyen bir nispette emeklilik ikramiyesi almaları ve emeklilik aylığından faydalanmaları da sağlanmıştır.

Bu yeni hükümlere göre 5434 sayılı Kanunun muhtelif maddelerinde düzeltmeler de yapılmıştır.

İçişleri Komisyonu raporu

T. B. M. M.
İçişleri Komisyonu
Esas No. 1/534
Karar No. 42

18 . II . 1953

Yüksek Reisliğe

Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesine dair kanun lâyihası, Maliye Vekilinin iştirakiyle Komisyonumuzda görüşüldü.

İşbu kanun lâyihasıyla 25 hizmet yılını bitirmiş olup da henüz 30 yılını bitirmemiş olanlar arasında da matlup faaliyeti gösteremiyenler ve bu itibarla umumi hizmeti aksatanlar bulunması hasebiyle kadroların ehliyetli elemanlarla takviyesini sağlayabilmek için kurumlara 25 hizmet yılını doldurmuş olanları da re'sen emekliye sevk etme yetkisi verilmekte ve buna mütenazır olarak 25 yılını doldurmuş olan memurların da yaş kaydına bakılmaksızın istekleri üzerine emekliye ayrılmaları kabul edilerek bu gibilerin mağdur edilmemeleri maksadıyla muayyen bir nispette emeklilik ikramiyesi verilmesi derpiş edilmektedir.

Bu hususta hükümetçe ileri sürülen mucip sebepler Komisyonumuzca da kabul edilerek maddelere geçilmiş ve lâyihanın birinci maddesi aynen kabul edilmiştir.

25 yılını doldurup da istekleri üzerine emekliye ayrılacakların emekli aylıklarının yüzde 5 noksanı ile bağlanacağı hakkındaki ikinci maddede üzerinde yapılan münakaşalar sonunda hükümetçe bu maddeye dair verilen izahat tatmin edici mahiyette görülmediğinden ve eski kanun gereğince 25 yılını dolduranlar hakkında böyle bir hüküm mevut olmadığı gibi kurumlara 25 yılını dolduranlar arasında re'sen emekliye sevk edilenler hakkında da böyle bir kesenek tatbik edilmediği halde sırf kendi arzularıyla ayrılanlara tatbik edilmesinin hak ve adalet mefhumlarına uygun düşmeyeceği mütalâasiyle bu madde in kaldırılmasına ekseriyetle karar verildi.

3, 4 ve 5 nci maddeler aynen kabul edildi.

25 yılını dolduranlardan re'sen veya istekleri üzerine emekliye ayrılacaklara 30 yılı dolduranlar verilecek ikramiyelerin yarısının ödeneceği hakkındaki 6 nci maddenin müzakeresinde, prensip itibarıyla hizmet müddeti 25 seneye inmiş oldu-

ğundan ikramiyesinin nısıf olarak değil, 30 seneye nispetle 25/30, 26/30 şeklinde verilmesinin daha uygun olacağı hususunda ileri sürülen mütalâa beşe karşı altı reyyle kabul edilmiş ve 6 nci madde bu esasa göre tadil edilmiştir.

Mütaakıp 7, 8, 9, 10 ve 11 nci maddelerin aynen kabulünden sonra işbu kanun lâyihası ile mer'i kanunun 39 ncu maddesi tamamen kaldırılmış olduğuna göre Büyük Millet Meclisinde kabul edilen, bu maddenin katı olduğu hakkındaki tefsirin yeniden tedvin edilen 39 ncu madde hakkında da cari olup olmadığı hususunda ileri sürülen fikirler dolayısıyla yapılan münakaşa sonunda bu kanun lâyihası ile değiştirilen 39 ncu madde yalnız eski 39 ncu maddede ki müddetlerin indirilmesi hususuna inhisar ettiği ve bu maddenin tamamen sözü geçen tefsirin ruh ve maksadına uygun şekilde hazırlandığı aşikâr olduğundan bu hususta her hangi bir tereddüdün vârit olmayacağı neticesine varılarak Hükümet lâyihası ekseriyetle kabul edildi.

Havalesi gereğince Maliye Komisyonuna tevdi buyurulmak üzere Yüksek Riyasete sunulur.

İçişleri Komisyonu Reisi	Reisvekili
Edirne	Bursa
R. Nasuhioğlu	N. Yılmaz
Bu Rapor Sözcüsü	Kâtip
Amasya	Muğla
K. Eren	Y. Başer
Afyon K.	Balıkesir
A. Veziroğlu	S. Başkan
Bursa	Çoruh
R. Aybar	Z. Ural
Çorum	İmzada bulunamadı
B. Koldaş	Erzincan
Kastamonu	C. Göneng
F. Keçecioğlu	İmzada bulunamadı
Kütahya	Kırklareli
Y. Aysal	F. Üstün
	Kütahya
	B. Besin

Niğde
F. Ecer
Samsun
M. Özkefeli

Ordu
F. Bostepe
Trabzon
Muhallifim
H. Orhon

Van
İ. Akın

Yozgat
A. Doğan
İmzada bulunamadı
Zonguldak
A. Yurdabayrak

Maliye Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Maliye Komisyonu

Esas No. 1/534

Karar No. 50

30 . III . 1953

Yüksek Reisliğe

5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesine dair kanun lâyihası Başvekâlet, Maliye Vekâleti, İçişleri Vekâleti ve Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü mümessillerinin de iştirakiyle Komisyonumuzca tetkik ve müzakere olundu.

Gereğede gösterilen sebeplere ve mümessillerden alınan izahata göre bu lâyiha ile istihdaf edilen gayenin 25 hizmet yılını doldurmuş olan T. C. Emekli Sandığı iştirakçilerinin gerek kendi istekleri gerekse kurumlarınca re'sen emekliye ayrılmalarını teminden ibaret olduğu anlaşılmıştır. Bu lâyiha ile 25 hizmet yılını doldurmuş olanlardan matlup faaliyeti göstere-miyenler ve ümumi hizmeti aksatanların kadrolarının daha ehliyetli elemanlarla takviyesi mümkün olacaktır. Diğer taraftan bu suretle emekliye sevk edilen memurların mağdur edilmemeleri için muayyen bir nispette emekli ikramiyesi almaları ve kendilerine emekli aylığı bağlanması hususu da temin edilmiş bulunmaktadır.

Lâyihanın heyeti umumiyesi üzerinde cereyan eden müzakereler sonunda esbabı mucibeyi muhik gören komisyonumuz lâyihayı esasından kabul etmiş ve maddelerin müzakeresine geçilmiştir.

Başlık aynen kabul edilmiştir.

MADDE 1. — Maddenin başlangıcında 5434 sayılı Kanunun tarihini zikretmek komisyonumuzca füzumlu görülmediğinden metinden çıkarılmış ve (17 . VI . 1949 tarihli ve 5434 sayılı Kanunun) ibaresi yerine (5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanunu) ibaresi konulmuştur.

Maddenin (b) fıkrasının 2 nci bendinde geçen (müesseselerince tâbiri) 5434 sayılı Kanunun 12 nci maddesinin (I) işaretli fıkrasında gösterilen daire, idare, müessese ve teşekküllerin hepsine bu kanunda (Kurum) denildiğinden (Kurumlarınca) şekline sokulmuştur. Aynı fıkranın 4 ncü bendinde geçen (. . . Bittiği devrelere) yerine vuzuhu temin maksadı ile (. . . Bittiği tarihler) ibaresi konulmuştur. (c) fıkrasındaki (Müesseselerince) tâbiri (Kurumlarınca) olarak değiştirilmiş, keza (e) fıkrasında aynı tadilat yapılmıştır. Maddenin (f) fıkrası ile (g) fıkralarında yazılı bulunan (Müessese) kelimeleri yukarda arzedilen sebepler dolayısıyla (Kurum) olarak değiştirilmiştir.

2, 3 ve 4 ncü maddeler Hükümet lâyihasındaki şekli ile aynen kabul edilmiştir.

5 nci maddenin 2 nci fıkrasında vuzuhu temin için (Fiili hizmet müddetleri 20 yıl ve daha fazla bulunanların ayrılışlarında kesenekleri geri verilmez.) şeklinde değişiklik yapılmıştır.

6 nci madde İçişleri Komisyonu raporunda gösterilen sebepler komisyonumuzca da yerinde görüldüğü eihetle İçişleri Komisyonunun 5 nci madde olarak değiştirdiği şekilde 6 nci madde olarak kabul edilmiş ve maddede zikredilen (Müessese) kelimeleri yerine yukarda yazılı sebeplerle (Kurum) kelimesi konulmuştur.

Lâyihanın 7 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

8 nci maddede (5434 sayılı Kanunun) kelimeleri yerine (Aynı kanunun) kelimeleri ikamesi sureti ile ve 9, 10, 11 nci maddeler Hükü-

met lâyihasındaki şekli ile aynen ve ittifakla kabul edilmiştir.

Ancak : 1. T. C. Emekli Sandığının aktüer hesapları katıyetle tesbit edilmemiş bulunmakla beraber kesenekler toplamının genç yaşta emekliye sevk imkânının sağlanması dolayısıyla kısa bir müddet zarfında emekli memura tekiye edilmekte bulunduğu ve bugünkü şartlar dâhilinde sandığa ödenen primin ve sandık gelirinin genç emekliye tahsis edilecek meblâğı karşılamaktan uzak bulunduğu komisyonda cereyan eden görüşmelerden anlaşılması bulunmasına göre sandık istikbalinin temini yönünden icabeden tedbirlerin en kısa bir zamanda Hükümetçe alınması,

2. 25 hizmet yılını tamamlamış ve fakat matlup faaliyeti gösteremiyen, hizmeti aksatan şahısların emekliye sevkında, tâyinlerindeki

usule uygun işlem yapılmasının temenni mahiyetinde rapora derci hususu komisyonumuzca kararlaştırılmıştır.

Havalesi gereğince Bütçe Komisyonuna tevdi buyurulmak üzere Yüksek Reisliğe arz olunur.

Maliye Komisyonu Reisi	Sözcü
Rize	Siird
Söz hakkım mahfuzdur	M. D. Süalp
İ. Akçal	
Kâtip	Amasya
Zonguldak	H. Koray
F. Açıkşöz	
Konya	Mardin
Umran Nazif Yiğiter	Abdülkadir Kalav
İmzada bulunamadı	İmzada bulunamadı
Seyhan	Yozgad
Z. Akçalı	H. Tatlıoğlu
	Zonguldak
	R. Sivişoğlu

Bütçe Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Bütçe Komisyonu

Esas No. 1/534

Karar No. 92

1. VI . 1953

Yüksek Reisliğe

Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesine dair İçişleri Vekâletince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince Yüksek Meclise arzı kararlaştırılıp Başvekâletin 16 . I . 1953 tarihli ve 6/89 sayılı tezkeresiyle sunulan kanun lâyihası İçişleri ve Maliye komisyonları raporlarıyla birlikte komisyonumuza havale olunmakla Devlet, Adalet, İçişleri ve Maliye vekilleri huzurlarıyla tetkik ve müzakere edildi.

5434 sayılı Emekli Sandığı Kanununun 39 ncu maddesiyle, emeklilik için fiili hizmet müddeti prensip olarak (30) yıl kabul edilmiştir. Ancak, mecburi emeklilikte, bu hüküm mutlak olduğu halde ihtiyari emeklilikte ise, yalnız (30) fiili hizmet yılını doldurmak kâfi olmayıp ayrıca istisnai bir hükümlerle 55 yaşın ikmali şartı da vaz'edilmek suretiyle esas kaide takyide tâbi tutulmuştur.

Memurin statüsü, âmme hizmetlerinin daha rasyonel bir şekilde ifasıyla sıkı bir alâka ve

münasebetinin mevcudiyeti derpiş ve tekaüt-lük müessesesi, yalnız malî bakımdan değil, kuruluşundaki maksat ve takip ettiği tarihi seyir, idarenin dinamik faaliyetleri üzerine müessir olan âmil ve unsurlarla birlikte ve bir kül halinde nazara alınmak suretiyle sevk edilen tadil lâyihası, iki esaslı prensibi ihtiva etmektedir.

1. Emekliliğe esas olan fiili hizmet müddeti (30) yıldan (25) yıla indirilmiş ve aynı zamanda esas kaideye muvazi ve ahenkli olarak re'sen emekliye sevkında nasıl yaş kaydı aranmıyorsa (25) fiili hizmet yılını doldurmuş olanlara da, yaş kaydı aranmaksızın kendi rızalarıyla emekliye ayrılmalarını talep etmek salâhiyetinin tanınmış olması,

2. Gerek kurumlarınca re'sen ve gerek kendi arzularıyla emekliye sevk edilenler arasında emekli aylığı tahsisi ve ikramiye verilmesi hususunda her hangi bir tefrikin yapılmış olması.

Söylemeye hiç haset yoktur ki; günden güne terrevvü arzeden ve bu sebepten, teknik bilgi ve ihtisasa ciddî bir ihtiyaç gösteren âmmе hizmetlerinin, lâyika ve hile ifa edilebilmesi için kadroların, fikrî kabiliyet ve mânevi vasıflarla mücehhez, kifayeti unsurlarla takviyesinin irtinâya kabul etmeyen bir husûkat olduğu ve bugün gerek mânevi vasıfları ve gerek fikrî takatsızlık ve kifayetsizlikleri yüzünden âmmе hizmetleri sahasında, kendilerinden lâyiki ve hile istifade imkânları hemen mefkut olan kimselerin, daha uzun yıllar hizmeti aksatmalarına mahal bırakılmaması da derpiş edilecek; bir taraftan (25) fiilî hizmet yılını doldurmuş olan bu gibilerin re'sen emekliye sevk edilebilmeleri için idareye bir takdir salâhiyeti verilmesi diğer taraftan mezkûr müddeti doldurmuş olanlara da arzularıyla tekaüde sevklerini talep etmek salâhiyetinin tanınması kabul edilme suretiyle maddedeki hükümler arasında ahenk ve temazur temin edilmiştir. Her ne kadar yüksek Umumi Heyet, idarece lüzum görüldüğünde re'sen emekliye sevk tasarrufları takdir tasallûk eden tasarruflardan olduğu cihetle bunların esas bakımından, kazai murakabeye tâbi tutulamıyacağı 1728 sayılı kararıyla izah buyurmak suretiyle tatbikata müspet bir istikamet ve veçhe vermiş ise de; mevzuubahis kararın, bu defa madde bünyesinde yapılan tâdile tahmil edilemeyeceği şeklinde tatbikatta yeniden bir temayül ve telâkkiye meydan verecek mahiyette istidatlar arzettmesi ihtimalleri komisyonumuzca derpiş edilerek arzedilen ihtilâf ve tereddütleri önlemek mülâhazasıyla hukuki esaslara istinat eden Umumi Heyetin yüksek karar ve temayülü de göz önünde tutularak mevzuubahis tasarruflar dolayısıyla kazai yollara baş vurulamıyacağı şeklinde bir fıkranın ilâvesi suretiyle maddeye vuzuh verilmesi uygun görülmüştür. Gerçi vehleulâda, kaza yolunun kapalı tutulmasını muvafık bulamayanlar olabilir. Fakat hemen ilâve ederim ki, bu nevi tasarruflar, cezai bir mahiyet ve karakteri asla haiz değildir. Çünkü; tadil edilen madde ile nasıl (25) yılını ikmal eden kimselere arzularıyla tekaüde sevklerini istemek hakkı bahşedilmiş ise, bu hükümle muvazi ve ahenktar olarak mezkûr müddeti doldurmuş olanları da lüzum görüldüğünde ikramiyeleri de verilmek suretiyle tekaüde sevk etmek hususunda idareye mut-

lak bir takdir salâhiyeti ve bir hareket serbestisi tanınmanın mantıki zarureti aşikârdır.

Kaldı ki; vâzın kanun, 39 neu maddenin (F) fıkrasında cezai bakımdan tekaüde sevki tazammun eden ayrı ve müstakil bir hüküm vaz'etmiş olmakla takdire müsteniden yapılan tekaüt tasarruflarının cezai mahiyette olmadıklarını tam bir vuzuhla tezahür ettirmiştir. Ezcümle, bir taraftan idareye takdir hak ve salâhiyeti tanınırken diğer taraftan bu takdire müsteniden yaptığı tasarrufların kazai murakabeye tâbi tutulmasını kabul etmek tenakuza müntehi olacağı gibi bizatihi takdir müessesesinin hukuki mahiyet ve bünyesi bakımından da izahı mümkün olamayacağı aşikârdır.

Binaenaleyh bu nevi takdire taallûk eden tasarrufların, kazai murakabe sahasının dışında kalmasının hukuki izahını yapmak daima mümkündür.

Nitekim kanun vasıflarının, bilgi, ihtisâs ve enerjiye ciddî ihtiyaç gösteren âmmе hizmetlerinin daha rasyonel ifa ve istikrarın temini hususunda idarenin faaliyet şekillerini ve yapacağı bu nevi tasarrufların sebep ve saiklarını bütün teferruatıyla daha evvelden derpiş ve hükümler tedvin edemeyeceği bir hakikattir. Bunun içindir ki, değişen, inkişaf ve terakki arzeden âmmе hizmetlerinin iyi bir tarzda ifası hususunda idareye tahmil olunan mesuliyetlere muvazi olarak bu gibi ahvalde, yani tekaüde sevk tasarrufunun saikını diğer bir ifade ile fiilî ve hukuki vakıaların tahakkuk ve mevcudiyetini tâyin ve tesbitinde idareye bir takdir hak ve salâhiyetinin tanınması zaruridir. Binaenaleyh, tasarrufun lüzum ve saikına taallûk eden mutlak takdir salâhiyetinin kullanılması suretiyle yapılan takdir tasarrufların esas bakımından kazai murakabenin dışında kalacağı takdir müessesesinin tabii ve hukuki bir neticesidir.

Kaldı ki, aksi mülâhaza, evvelâ takdir müessesesinin mahiyet ve hukuki hüviyetiyle kabili telif ve izah olamaz. Saniyen idarenin dinamik faaliyet ve hareket serbestisini felce uğratmaktan başka bir işe yaramaz.

İşte arzolunan hukuki mülâhaza ve prensiplerden mülhem olan komisyonumuz, yukarda mevzuubahis fıkrayı, esasen maddenin bizatihi bünyesinde mündemiç olan hükmü, bir kat daha vuzuhlandırmak ve binnetice tatbikatın ha-

talı istikametlere teveccüh eylememesini temin bakımından ilâveyi lüzumlu ve faydalı görmüş-tür.

Komisyonomuz; Maliye Komisyonunun hazırladığı birinci maddeyi görüşmeye esas tutmuş ve 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun 39 ncu maddesinin, üzerinde değişiklik yapılması gereken fıkralarını madde metninde bırakmak ve değişikliği ihtiva etmeyen fıkralarını ise tayyetmek ve (b) fıkrasına yukarıda arzolunan hükmü ilâve, (ç) ve (g) fıkralarını da aynen kabul etmek suretiyle birinci maddeyi yeniden tanzim etmiştir.

Hükümetin teklifi olan 3 ve 4 ncü maddeler 2 ve 3 ncü, Maliye Komisyonunun 5 ve 6 ncü maddeleri 4 ve 5 nci, Hükümetin 7 nci maddesi 6 ncü, Maliye Komisyonunun 8 nci maddesi 7 nci ve Hükümetin 9, 10 ve 11 nci maddeleri ise 8, 9 ve 10 ncu maddeler olarak aynen komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Bu suretle yeniden hazırlanan kanun lâyihası, öncelik ve ivedilikle görüşülmesi temenni- siyle Umumi Heyetin tasvibine arz edilmek üzere

Yüksek Reisliğe sunulur.

Reis V.
Giresun
M. Şener

Bu rapor Sözcüsü
Gümüşane
K. Yörükoğlu

Kâtip
Siyas

Antalya

Söz hakkım mahfuzdur

A. Sarıoğlu

H. İmre

Çanakkale
K. Akmanlar

Diyarbakır
Muhalifim
M. R. Bucak

Elâzığ
Ö. F. Sanac

İstanbul
E. Adakan

İstanbul
F. Saymer

İstanbul
Muhalifim
H. Hüsmen

İstanbul
S. Oran

İzmir
Muhalifim
B. Bilgin

İzmir
T. Gürerk

Kastamonu
Muhalifim
H. Türe

Kırklareli
Ş. Bakay

Kırşehir
R. Özdeş

Konya
R. Birand

Konya
M. A. Ülgen

Ordu
R. Aksoy

Samsun
T. İleri

Seyhan
Tümüne muhalifim
C. Türk

Siird
B. Erden

Muhalefet serhi

Hükümetin tasarısı muhtelif bakımlar- dan kabule şayan değildir. Şöyle ki :

A) Hükümetin gerekçesiyle kanun ta- sarısının ihtiva ettiği hükümler arasında te- nazur ve tevafuk yoktur.

B) Tasarı Anayasaya ve hukuk esas- larına aykırı hükümleri ihtiva etmektedir.

C) Tasarının bâzı hükümleri memur ahlâkını ve disiplini ifsat edici mahiyettedir.

Bu noktalara mütaallik mütalâalarımıza aşağıda kısaca tesbit ediyoruz.

* * *

A) Gerekçe ile kanun tasarısı tezat ve tenakuz halindedir.

Hükümet gerekçesinde aynen şöyle den- mektedir:

« 25 hizmet yılını bitirmiş olup da henüz 30 yılını bitirmemiş olanlar arasında matlûp faaliyeti gösterip gösteremiyenler ve umumi hizmeti aksatanlar bulunduğu görülmüştür. 25 hizmet yılını bitirmiş olanların emekliye sevk edilmeleri suretiyle kadroların ehliyetli elemanlarla takviyesine tam imkân bulunmadığı anlaşıldığından kurumlara 25 hizmet yılını doldurmuş olanları da re'sen emekliye sevk etme yetkisi verilmesi zaruri görülmüştür. »

Demek oluyor ki, Hükümet bu tasarıyla « kadroların ehliyetli elemanlarla takviyesi » maksadiyle sevk etmekte ve 30 seneyi dolduran memurlar hakkındaki re'sen emekliye sevk yetkisini 25 yılı doldurmuş memurlara teşmil suretiyle aslında bâtil olan bir kaziye- yi gerekçesine mesnet ittihaz etmektedir.

Gerekçede başka bir sebep gösterilmemiştir. Şu halde bu « sebep » üzerinde durmak lâ- zımdır.

Hükümet adına Bütçe Komisyonunda hazır bulunan Devlet Bakanları, Maliye, Ada- let ve İçişleri bakanlarından her biri, tasarı- nın gerekçesini bu « mucip sebep » mihverî et- rafında fakat birbirinden farklı esaslara ist- inat ettirerek izah etmişlerdir.

Sayın Devlet Bakanı Fethi Çelikbaş, « Bu kanun, idari reorganizasyonun ilk adımıdır. » dediler.

Maliye Bakanı Hasan Polatkan; 25 hiz- met yılını doldurmuş memurların umumi kad-

roların % 5 i etrafında olduğunu, bu tasarı-
nın devlet ve diğer teşekküllerin bütçelerine
kaçı mal olacağını henüz kesin bir hesaba
istinaden ifade edilemeyeceğini söylediler.

Demek oluyor ki, Hükümet memleketin
idari bünyesinde esaslı bir reforma ihtiyaç
görmektedir. Hükümetin bu görüşüne bizler
de iştirak etmekteyiz. Ancak, mesele bu gaye-
nin bu kanun tasarısı ile gerçekleştirilip ger-
çekleştirilemeyeceğidir.

Dâva çok şümüllüdür. «İdare» deyince,
tetkik konumuz bakımından,

1. Âmme hizmetleri,
2. Mahallî hizmetler,
3. İktisadi Devlet Teşekkülleri, gibi bün-
ye, işleyiş, gaye ve ruh haletleri bakımından
birbirinden farklı müesseseler bu tâbirin şü-
mulü içine girmektedir.

Bu müesseselerin ıslah tedbirleri de bir-
birinden farklı olmak lâzımdır.

Şurası muhakkaktır ki, bu tedbirleri, ka-
nunlar şeklinde tatbik sahasına koyabilmek
için, evvel emirde bu müesseselerin ayrı ay-
rı ele alınarak çok şümüllü, çok esaslı bir
etüde tâbi tutulmuş olması gerektir.

Tetkik konusuna girecek meseleler çeşit
çeşittir.

Meselâ, âmme hizmetleriyle İktisadi Dev-
let Teşekküllerine şâmil olarak yapılacak
etüdlerin aşağıdaki konuları ihtiva etmesi lâ-
zımgelir :

I - Rasyonalizasyon.

1. Servislerde birlik ve beraberlik,
2. İş bölümü
3. Yeni şartlara kolaylıkla intibak ka-
biliyeti,
4. Sürat,
5. Emniyet
6. Vasıtaların iyi surette intihabı ve
standardizasyonu :
 - a) Maddi vasıtalar : Hükümet konak-
ları, mefruşat, arşiv, dosya ve saire,
 - b) İnsan unsuru : Memurlar, ücretliler,
geçici hizmetliler,
 - c) İdari kanunlar ıslahı.
7. Vazife, salâhiyet ve mesuliyetlerin
dinamik esaslara göre tensikî : Memur inisi-
yatifi, mesuliyet deruhte hissi v. s.
8. Memurların intihap ve yetiştirilmesi :

Ücret, mükâfat, mücazat, emeklilik (Psycho -
technique).

II - Teşkilât ıslahatı :

1. Devlet sektöründe .
 - a) Merkeziyetçiliğin daraltılması,
 - b) Mülki teşkilâtın iktisadi esaslara gö-
re tensik ve yeniden kurulması,
 - c) Mevcudun yeni kurulacak teşkilâta
adapte edilmesi.
2. İktisadi Devlet Teşekkülleri ve ben-
zerlerinde :

Bu müesseselerin genel kurul, idare mec-
lisleri, murakabe gibi umumi sevk ve idare
organlarının ve işletme ünitelerinin memle-
ket şartlarına ve icaplarına göre yeniden ku-
rulması,

Yukarda, ilmî bir tasniften ziyade, ne
gibi konuların tetkik çevresine girebileceği
hususunda bir fikir vermek üzere sıralanan
meseleler taaddüt ettirilebilir; ve bunlar ilmi
usule uygun bir tasnife de tâbi tutulabilir.

Nitekim, Milletlerarası İmar ve Kalkınma
Bankasının Hükümetimizin iştirakiyle finansa
ettiği heyetin 1951 de yayınladığı raporda,
170 - 248 nei sahifeleri bu konulara mütâallik
mütâalaları ihtiva etmektedir. Bu arada, 216-226
nei sahifeler «Âmme idaresine» tahsis edilmiş
bulunmaktadır.

Bu konularda, yerli ve yabancı mütehas-
sıslar tarafından Hükümete verilmiş raporlar
olduğu gibi, neşriyat da mevcuttur.

5434 sayılı Emekli Sandığı Kanununa
tâbi memurların adedi (300) bine yakındır.
Bunlardan ancak % 4 - 5 i (25) senesini dol-
durmuş bulunmaktadır.

Şu halde, bir an için tasarınn, Hükümet
tarafından iddia olunan gayeleri istihsal için
tedvin edildiğini farz etsek bile, bu büyük me-
mur kitlesinin % 95 i dışarda kalmaktadır.

Bu da göstermektedir ki Hükümetin ileri
sürdüğü mucip sebeplerle, kanun tasarısının
hükümleri arasında irtibat yoktur.

Şu halde Hükümet bu tasarımı niçin getir-
miştir? Bu sorunun cevabını, işbu muhalefet
serhimizin sonuna bırakmayı muvafık gördük.

B) Tasarı Anayasaya ve hukuk esaslarına aykırıdır.

Hükümet tasarısı, kanunlara hâkim olması lâzımgelen «adalet, içtimai nizam» düsturları yönünden İçişleri ve Bütçe komisyonlarında bir dereceye kadar ıslah edilmiş olmakla beraber, en mühim nokta üzerinde maalesef bu komisyonlar da Hükümet görüşünü kabul etmiş bulunmaktadırlar.

Bu nokta, hâkim, memur, subay gibi maaşlı ve diğer ücretli Devlet memurları ile Emekli Sandığına dâhil İktisadi Devlet Teşekküllerinin her sınıf ve dereceden maaşlı ve ücretli memurları hakkında re'sen tatbik edilecek «Emekliye çıkarma» muamelesidir.

İdare, ömrünün 25 yılını hizmete hasır ve tahsis etmiş bir memuru, hiçbir muhik sebep göstermiye lüzum olmaksızın emekliye sevk edebilecektir. Bu memur, bu idari tasarruf aleyhine, velev ki, her türlü hak, adalet, idari zaruret ölçülerinin dışında dahi olsa, hiçbir mercie şikâyet ve müracaatta bulunamayacaktır.

Tasarı, bu suretle, memur vatandaşın dâva hakkını iptal etmektedir. Dâva hakkı, Anayasamızın 51 nci maddesinin teminatı altındadır. Bu maddede «idare dâvalarına bakmak ve idare uyumsuzluklarını çözmek.... Üzerine bir Danıştay kurulur» denmektedir.

İdare ile bir fert arasındaki ihtilâfın en yüksek hal mercii bu mahkemedir.

Anayasanın 8 nci maddesinde «Yargı hakkı, millet adına usul ve kanuna göre bağımsız mahkemeler tarafından kullanılır» denmekte olduğuna göre, tasarı, memur vatandaş, idarenin, kendi hakkında tatbik edebileceği ihraç muamelesine karşı bu «bağımsız mahkemelere» müracaat hakkından mahrum bırakılmaktadır.

Tasarının bu hükmü, bir başka cihetten de Anayasaya aykırıdır. Biraz evvel işaret ettiğimiz, Anayasanın 8 nci maddesi «mahkemeleri bağımsız» olarak tanıır.

Mahkemelerin bağımsızlığı, hâkimlerin her türlü tesir ve nüfuzdan âzade olarak hukuk kaideleri ve vicdanlarına göre harekette tam serbest bulunmalarıyla mümkündür.

Halbuki, tasarı, Adalet Bakanına, 25 yılını doldurmuş hâkimleri de, diğer memur-

lar misillü emekliye sevk etmek yani meslekten çıkarmak yetkisini vermektedir.

Adalet Bakanı sayın Osman Şevki Çiçekdağ, Bütçe Komisyonu müzakereleri sırasında, «şimdi demokratik rejim içindeyiz; hangi bakan aldığı bu nevi bir yetkiyi kötüye kullanabilir? Nitekim, 30 senesini doldurmuş olduğu halde emekliye sevk etmediğimiz hâkimlerin mevcudiyeti de bizim iyi niyet ve maksatla hareket eden insanlar olduğumuz göstermeye kâfidir» yolunda bir beyanda bulundular.

Hükümette, adalet cihazının, kaza kuvvetinin mümessili durumunda olan bir bakanın böyle bir hukuki anlayışa sahip bulunması, tek başına bu hâdise, bu zihniyet, kaza kuvvetinin metne pek sağlam olmıyan bağımsızlığının nasıl bir tehlikeye mâruz bulunduğunu göstermeye kâfidir.

Su noktaya da işaret etmeliyiz ki, bugün adalet cihazımızın en yüksek mertebelerine ulaşmış hâkimlerimiz, yıllarca bu cihaz içinde başarı ile hizmet etmiş insanlardır. 25 yıl hizmet etmiş hâkimler, umumiyetle hâkimlik teminatına sahip derecelerde bulunmaktadırlar. Hâkimlik hayatlarının en verimli çağındadırlar.

İşte, bu kemal yaşı içinde bulunan hâkimlerin, hâkimlik hayatına, Adalet Bakanını, hiçbir makul ve muhik sebep göstermesizin her türlü itiraz yolları kapalı olarak nihayet verebilecektir.

C) Tasarının bazı hükümleri memur ahlakını ifsat edici mahiyettedir.

25 yılını dolduran memurlar, sicilleri ne kadar temiz ve başarılı olursa olsun, hiçbir sebep gösterilmeden emekliye çıkarılabilecekler, yani hizmetlerine nihayet verilebilecektir.

Bu memurlar umumiyetle 45 yaş civarında bulunan insanlardır. Emekli maaşı, memuriyet maaşının % 45 ne tekâül etmektedir. Ömrünün en verimli çağını Devlet hizmetinde geçirmiş olan, artık başka sahelerde yeniden hayatını kazanma imkânlarından mahrum bulunan bu insanlar için, mazideki başarılı hizmetleri teminat teşkil etmemektedir. Kaderleri, âmirlerinin elindedir; bu âmirlerin sicile dayanmıyan, bu itibarla

objektif mesnetlerden mahrum takdirleri memur mukadderatını tayine kâfidir.

Bu durum karşısında memur için tek bir yol kalmaktadır, sairce yazılmak. Cemiyette kahramanlar da vardır; fakat herkesten bu nevi kahramanlık ve fedakârlık beklemek caiz değildir.

Bundan başka, idare tarafından re'sen emekliye sevk edilen bir memurla, emekliye kendi rızasıyla çıkarılacak memur arasında da, bağlanacak maaşın ve ikramiyenin miktarı bakımından ikinci kısım memurlar aleyhine olmak üzere farklar mevcuttur.

Hükümet tasarısında çok daha ağır olduğu halde İçişleri, Maliye ve Bütçe komisyonlarının tasarılarında kısmen hafifletilmiş olan bu farklı muamelelerin mucip sebebini anlamak cidden mümkün değildir.

Bütçe Komisyonunun tasarısına göre, 25 yılını doldurmuş bir memur Hükümet tarafından emekliye sevk edilirse, almakta olduğu maaşı üzerinden emekli maaşı ve ikramiyesi hesaplanacaktır. Bu maaşı en az iki sene beri alıp almadığına bakılmıyacaktır.

Halbuki kendi rızasıyla emekliye çıkacak bir memur, eğer son maaşını iki yıldan beri almıyorsa, bir aşağı derece üzerinden emekli maaşı ve ikramiyesi hesaplanacaktır.

Tek geçim vasıtası emekli maaşı olan bir insan için bu fark çok önemlidir. Bu hal, memuru, kendisini işe yaramaz addedilen memurlar gibi emekliye sevk ettirmek çarelerini aramaya, tembellik, disiplinsizlik, iltimas ve tavassut aramak gibi pek ahlâki olmayan yollara sevk edebilir.

Yukarda işaret ettiğimiz gibi, bir taraftan geçim zaruretlerinin tazyığı, bir taraftan hak ve adalet mefhumlarının kanunla ihlâli gibi âmillerin tesiri altında en iyi insanların bile

kendilerini işyarı hislerine kaptırabilmelerini imkânsız görmemek icab eder.

Bu hal, tasarının, iddia edilen gayelerinin aleyhinde neticeler tevhit edebilir.

••

D) Hülâsa ve netice

Bütün bu izahlarla şu cihetleri belirtmek istemekteyiz:

Bu tasarı Anayasamıza, demokratik anlayışlara aykırıdır; üstelik memur ahlâkını ifsat edici, idareye karşı güveni kırıcı hükümleri muhtevidir.

Bu tasarı, D. P. programının 19 ilâ 25 nci maddelerinde ve 1950 seçim beyannamesinde memurlara karşı taahhüt edilen «teminat» lara münafidir ve bu vesikalardaki «idari islahat» gayelerini teminden külliyen uzaktır.

Şu halde bu tasarı Hükümet tarafından ne maksatla getirilmiştir? Bu soru cevaplandırmayı lüzumlu bulmuyoruz. Ancak, şu cihet apaçık görülmektedir ki, bu tasarı, yüksek rütbeli hâkimler, memurlar ve subayların memuriyet mukadderatı üzerinde dilediği gibi tasarrufla bulunmak; bunları mutlak te'sir ve nüfuzu altına almak bakımlarından Hükümeti geniş imkânlarla teşhiz etmektedir.

Demokrasimizden beklediğimiz bereketli feyizlerin kaynağı olması lâzım gelen Büyük Millet Meclisi Kamutayından, tasarının, bu haliyle geçmeyeceğine güvenimizi muhafaza ederek; işbu muhalefet serhimizi Yüksek Kamutayın dikkat nazarlarına ve takdirlerine arz ediyoruz.

Trabzon Milletvekili

C. R. Eyüboğlu

Malatya Milletvekili

M. S. Eti

Van Milletvekili

F. Melen

Mardin Milletvekili

A. R. Erten

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesine dair kanun lâyihası

MADDE 1. — 17 . VI . 1949 tarihli ve 5434 sayılı Kanunun 39 ncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Emekli aylığı aşağıdaki hallerde bağlanır :

- a) Reisisicuhurlukta bulunanların bu yerlerden ayrılışlarında istekleri üzerine;
- b) Fiilî hizmet müddetleri 25 yılı doldurmuş olanların istekleri üzerine;

40 ncı maddenin (a) ve (b) fıkralarında yazılı olanlarla seçilmiş belediye reisleri ve vilâyetlerin daimî komisyon âzaları hariç olmak üzere 25 hizmet yılını tamamlamış olanlar müesseselerince lüzum görüldüğünde yaş kaydı aranmaksızın re'sen;

Ceza bakımından kovuşturma veya muhakemeleri yapılmakta olanlardan bu durumda bulunanların istekleri kovuşturma veya muhakemeleri sonuna bırakılır.

Subay ve askerî memurlarla gedikli subay ve gedikli erbaşlardan harbe hazırlık devresinde istekleriyle emekliye ayrılmış muameleleri, durumun aydınlanmasına ve tehlikenin geçmesine kadar geri bırakılabilir. Bu devrenin başladığı ve bittiği devreler İcra Vekilleri Heyetine tesbit edilir.

Subay ve Askerî memurlardan, subay ve askerî memur olduktan sonra veya askerî memur olmazdan evvel öğrenci sıfatıyla yabancı memleketlerde tahsil veya stajda bulunarak avdet edenler, masrafları kendi taraflarından ödenmiş ise tahsil veya staja gidiş ve dönüş tarihleri arasında geçen müddet kadar, Devlet tarafından ödenmiş ise bu müddetin iki misli kadar yukarda yazılı (25) fiilî hizmetten ayrıca hizmet etmedikçe emekliye ayrılma- larını istiyemezler.

e) İştirakçilerden 40 ncı madde gereğince haklarında yaş haddi hükümleri uygulanacak olanlar müesseselerince re'sen veya (60) yaşını dolduranların da istekleri üzerine;

e) 87 nci maddenin (a, b, c, d, e, g, h, i, j ve m) fıkralarında gösterilenlerden müstehak iseler, hizmet müddetleri 25 yılı doldurmuş bulunanlar istekleri üzerine,

d) 88 nci madde gereğince emekli kesenek-

İÇİŞLERİ KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesine dair Kanun

MADDE 1. — Hükümetin birinci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MALİYE KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesine dair kanun lâyihası

MADDE 1. — 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun 39 ncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Emekli aylığı aşağıdaki hallerde bağlanır :

- a) Reisicumhurlukta bulunanların bu yerlerden ayrılışlarında istekleri üzerine;
- b) Fiilî hizmet müddetleri 25 yılı doldurmuş olanların istekleri üzerine;

40 nci maddenin (a) ve (b) fıkralarında yazılı olanlarla seçilmiş belediye reisleri ve vilâyetlerin daimî komisyon âzaları hariç olmak üzere 25 hizmet yılını tamamlamış olanlar kurumlarınca lüzum görüldüğünde yaş kaydı aranmaksızın re'sen;

Ceza bakımından kovuşturma veya muhakemeleri yapılmakta olanlardan bu durumda bulunanların istekleri kovuşturma veya muhakemeleri sonuna bırakılır.

Subay ve askerî memurlarla gedikli subay ve gedikli erbaşların harbe hazırlık devresinde istekleriyle emekliye ayrılma muameleleri, durumun aydınlanmasına ve tehlikenin geçmesine kadar geri bırakılabilir. Bu devrenin başladığı ve bittiği tarihler İcra Vekilleri Heyetince tesbit edilir.

Subay ve askerî memurlardan, subay ve askerî memur olduktan sonra veya askerî memur olmazdan evvel öğrenci sıfatı ile yabancı memleketlerde tahsil veya stajda bulunarak avdet edenler, masrafları kendi taraflarından ödenmiş ise tahsil veya staja gidiş ve dönüş tarihleri arasında geçen müddet kadar, Devlet tarafından ödenmiş ise bu müddetin iki misli kadar yukarıda yazılı (25) yıl fiilî hizmetten ayrıca hizmet etmedikçe emekliye ayrılmalarını istiyemezler.

c) İştirakçilerden 40 nci madde gereğince haklarında yaş haddi hükümleri uygulanacak olanlar kurumlarınca re'sen veya (60) yaşını doldurduklarında istekleri üzerine;

ç) 87 nci maddenin (a, b, c, d, e, g, h, i, j ve m) fıkralarında gösterilenlerden müstahak işler, hizmet müddetleri 25 yılı doldurmuş bulunanların istekleri üzerine;

d) 88 nci madde gereğince emekli kesenek-

BÜTÇE KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesine dair kanun lâyihası

MADDE 1. — 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun 39 ncu maddesinin bâzı fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

b) Fiilî hizmet müddeti 25 yılı doldurmuş olanların istekleri üzerine;

40 nci maddenin (a) ve (b) fıkralarında yazılı olanlarla seçilmiş belediye reisleri ve vilâyetlerin daimî komisyon âzaları hariç olmak üzere 25 hizmet yılını tamamlamış olanlar kurumlarınca lüzum görüldüğünde yaş kaydı aranmaksızın re'sen;

Ceza bakımından kovuşturma veya muhakemeleri yapılmakta olanlardan bu durumda bulunanların istekleri kovuşturma veya muhakemeleri sonuna bırakılır.

Subay ve askerî memurlarla gedikli subay ve gedikli erbaşların harbe hazırlık devresinde istekleriyle emekliye ayrılma muameleleri, durumun aydınlanmasına ve tehlikenin geçmesine kadar geri bırakılabilir. Bu devrenin başladığı ve bittiği tarihler İcra Vekilleri Heyetince tesbit edilir.

Subay ve askerî memurlardan, subay ve askerî memur olduktan sonra veya askerî memur olmazdan evvel öğrenci sıfatı ile yabancı memleketlerde tahsil veya stajda bulunarak avdet edenlerin masrafları kendi taraflarından ödenmiş ise tahsil veya staja gidiş ve dönüş tarihleri arasında geçen müddet kadar, Devlet tarafından ödenmiş ise bu müddetin iki misli kadar yukarıda yazılı (25) yıl fiilî hizmetten ayrıca hizmet etmedikçe emekliye ayrılmalarını istiyemezler.

Bu fıkra hükümlerine göre re'sen emekliye sevk edilenler hakkındaki kararlar katîdir. Bu kararlar aleyhine hiç bir suretle kaza mercilerine baş vurulamaz.

ç) 87 nci maddenin (a, b, c, d, e, g, h, i, j ve m) fıkralarında gösterilenlerden müstahak işler, hizmet müddetleri 25 yılı doldurmuş bulunanların istekleri üzerine;

g) Belediye Reisleri ile Vilâyetlerin Daimî komisyonu âzalarının bu yerlerde iken (b) fık-

Hfi.

İçiş. K.

leri geri verilmemiş olanların 60 yaşını doldurmalarında istekleri üzerine ve (b) fıkrasındaki durumda iseler re'sen,

e) Subay ve askerî memurlarla gedikli subay ve gedikli erbaşların ahlâk noktasından hüküm ile veya yetersizlik veya disiplin sebeplerinden dolayı sicilleri üzerine veyahut askerî mahkemelerce verilecek kararlar üzerine müesseselerince re'sen;

f) e fıkrasında yazılı olanlar dışındakiler ahlâk ve yetersizlik sebeplerinden dolayı nizamnamesine göre sicilleri üzerine müesseselerince re'sen;

g) Belediye reisleri ile vilâyetlerin daimî komisyonu âzalarının bu yerlerde iken (b) fıkrasında yazılı duruma girmelerinde istekleri üzerine;

Emekli aylığı bağlanabilmesi için yukarıki (c) fıkrasında yazılı halde ilgililerin fiilî hizmet müddetlerinin 20 yılı (e ve f) fıkralarında yazılı hallerde de, 25 yılı doldurmuş bulunmaları şarttır.

(b, e ve f) fıkralarına göre müesseselerince emekliye ayrılanların 55 den eksik olan her yaş yılı için ilgilinin emekli keseneğine esas aylık veya ücreti tutarının yıllık toplamının % 10 u ilgili müesseselerce derhal ve toptan sandığa ödenir.

Ancak 32 nci madde gereğince fiilî hizmet müddetlerine zam yapılanların 55 ten eksik yaşlarının hesabında eklenen bu müddetler kadar yaşlarından indirme yapılır.

MADDE 2. — Aynı kanunun 41 nei maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir :

1 . I . 1950 tarihinde fiilî hizmet müddetleri 25 yıldan az olup da, bilâhara bu müddeti ikmal edenlerden istekleri üzerine emekliye sevkolunacakların yukarıki esaslara göre hesaplanacak emekli aylıkları % 5 noksanıyla bağlanır. Bu gibilerden fiilî hizmet müddetleri 30 yıl ve daha fazla olanların aylıklarından bu indirme yapılamaz.

MADDE 3. — Aynı kanunun 62 nei maddesinin (a) fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

a) Emeklilik hakkı tanınan bir vazifeye tâbir edilmeyenlere isterlerse fiilî hizmet müddet-

MADDE 2. — Hükümetin üçüncü maddesi ikinci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Mal. K.

B. K.

leri geri verilmemiş olanların 60 yaşını doldurmalarında istekleri üzerine ve (b) fıkrasındaki durumda iseler re'sen;

e) Subay ve askerî memurlarla gedikli subay ve gedikli erbaşların ahlâk noktasından hüküm ile veya yetersizlik veya disiplin sebeplerinden dolayı sicilleri üzerine veyahut askerî mahkemelerce verilecek kararlar üzerine kurumlarınca re'sen;

f) e fıkrasında yazılı olanlar dışındakiler ahlâk ve yetersizlik sebeplerinden dolayı nizamnamesine göre sicilleri üzerine kurumlarınca re'sen:

g) Belediye reisleri ile vilâyetlerin daimi komisyonu âzalarının bu yerlerde iken (b) fıkrasında yazılı duruma girmelerinde istekleri üzerine;

Emekli aylığı bağlanabilmesi için yukarıki (c) fıkrasında yazılı halde ilgililerin fiilî hizmet müddetlerinin 20 yılı (e ve f) fıkralarında yazılı hallerde de 25 yılı doldurmuş bulunmaları şarttır.

(b, e ve f) fıkralarına göre kurumlarınca emekliye ayrılanların 55 ten eksik olan her yaş yılı için ilgilinin emekli keseneğine esas aylık veya ücreti tutarının yıllık toplamının % 10 u ilgili kurumlarca derhal ve taptan sandığa ödenir.

Ancak 32 nci madde gereğince fiilî hizmet müddetlerine zam yapılanların 55 ten eksik yaşlarının hesabında eklenen bu müddetler kadar yaşlarından indirme yapılır.

MADDE 2. — Hükümetin ikinci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Hükümetin üçüncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

rasında yazılı duruma girmelerinde istekleri üzerine;

Emekli aylığı bağlanabilmesi için yukarıdaki (c) fıkrasında yazılı halde ilgililerin fiilî hizmet müddetlerinin 20 yılı (e ve f) fıkralarında yazılı hallerde de 25 yılı doldurmuş bulunmaları şarttır.

(b, e ve f) fıkralarına göre Kurumlarınca emekliye ayrılanların 55 ten eksik olan her yaş yılı için ilgilinin emekli keseneğine esas aylık veya ücretin tutarının yıllık toplamının % 10 nu ilgili kurumlarca derhal ve toptan Sandığa ödenir. †

Ancak 32 nci madde gereğince fiilî hizmet müddetlerine zam yapılanların 55 ten eksik yaşlarının hesabında eklenen bu müddetler kadar yaşlarından indirme yapılır..

MADDE 2. — Hükümetin 3 ncü maddesi 2 nci madde olarak aynıyle kabul edilmiştir.

leri 5 yıldan fazla 20 yıldan az olmak şartıyla emekli kesenekleri geri verilerek sandıkla alâkaları kesilir.

İstemezlerse veya fiilî hizmet müddetleri 20 yıl ve daha fazla ise 60 yaşını doldurdukları zaman fiilî ve itibari hizmet müddetleri toplamına göre emekli aylığı bağlanır. Veya hizmeti 20 yıldan az ise 82 nci maddeye göre toptan ödeme yapılır. Şu kadar ki bunlardan fiilî hizmet müddetleri 25 yılı doldurmuş bulunanlar emekli aylığı bağlanmasını her vakit isteyebilirler.

MADDE 4. — Aynı kanunun 66 nci maddesinin (f) fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

f) Fiilî hizmet müddetleri 20 yıl ve daha fazla olup da kesenekleri geri verilmemiş durumda olanlardan 60 yaşını doldurmadan ölenlerin.

MADDE 5. — Aynı kanunun 88 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

87 nci maddenin (a, b, c, d, e, g, h, i, j, m) fıkralarında yazılı olanlardan fiilî hizmet müddetleri 20 yıl ve daha fazla bulunanların kesenekleri geri verilmez.

MADDE 6. — Aynı kanunun 89 ncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Emekli, âdi mâlûllük veya vazife mâlûllüğü aylığı ilk defa bağlananlardan bağlanma sırasında ve bağlanmaya esas fiilî hizmet müddetleri 30 yılı doldurmuş bulunanlara (Emekli ikramiyesi) adıyla bu aylıklarına esas tutulan vazife aylık veya ücretleri tutarının bir yıllık toplamı ödenir.

Fiilî hizmet müddetleri 25 yıl veya daha fazla ve 30 yıldan eksik olanların müesseselerince re'sen veya istekleri üzerine emekliye ayrılmaları halinde bunlara 25 yıllık fiilî hizmetleri için yukarıki fıkraya göre hesaplanacak emekli ikramiyesinin yarısı verilir. 25 yıldan fazla olan hizmet yıllarının her biri için bu ikramiyeye, aylık bağlanmasına esas tutulan vazife aylık veya ücretleri tutarının yarısı ayrıca ilâve olunur.

Bu fıkraya göre verilecek ikramiyenin hesabında 6 ay ve daha fazla yıl kesirleri tam yıl

MADDE 3. — Hükümetin dördüncü maddesi üçüncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Hükümetin beşinci maddesi dördüncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 5. — Aynı kanunun 89 ncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Emekli, âdi mâlûllük veya vazife mâlûllüğü aylığı ilk defa bağlananlardan bağlanma sırasında ve bağlanmaya esas fiilî hizmet müddetleri 30 yılı doldurmuş bulunnlara (Emekli ikramiyesi) adıyla bu aylıklarına esas tutulan vazife aylık veya ücretleri tutarının bir yıllık toplamı ödenir.

Fiilî hizmet müddetleri 25 yıl veya daha fazla ve 30 yıldan eksik olanların müesseselerince re'sen veya istekleri üzerine emekliye ayrılmaları halinde bunlara 30 seneyi dolduranlar için verilecek ikramiye miktarının 25 veya daha fazla senelere isabet eden nispetteki miktarı verilir.

Bu fıkraya göre verilecek ikramiyenin hesabında altı ay ve daha fazla yıl kesirleri tam yıl sayılır. Altı aydan az kesirler nazarı itibara alınmaz.

Fiilî hizmet müddetleri 25 yılı doldurmuş

Mal. K.

B. K.

MADDE 4. — Hükümetin dördüncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Hükümetin 4 nci maddesi 3 ncu madde olarak aynıyle kabul edilmiştir.

MADDE 5. — Aynı Kanununun 88 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

87 nci maddenin (a, b, c, d, e, g, h, i, j, m) fıkralarında yazılı olanlardan fiilî hizmet müddetleri 20 yıl ve daha fazla bulunanların ay- rılışlarında kesenekleri geri verilmez.

MADDE 4. — Maliye Komisyonunun 5 nci maddesi 4 ncu madde olarak aynıyle kabul edilmiştir.

MADDE 6. — Aynı kanununun 89 neu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Emekli, âdi mâlûllük veya vazife mâlûllüğü aylığı ilk defa bağlananlardan bağlanması sırasında ve bağlanmaya esas fiilî hizmet müddetleri 30 yılı doldurmuş bulunanlara (Emekli ikramiyesi) adiyle bu aylıklarına esas tutulan vazife aylık veya ücretleri tutarının bir yıl- lık toplamı ödenir.

MADDE 5. — Maliye Komisyonunun 6 nci maddesi 5 nci madde olarak aynıyle kabul edilmiştir.

Fiilî hizmet müddetleri 25 yıl veya daha fazla ve 30 yıldan eksik olanların kurumlarınca re'sen veya istekleri üzerine emekliye ayrılma- ları halinde bunlara 30 seneyi dolduranlar için verilecek ikramiye miktarının 25 veya daha fazla senelere isabet eden nispetteki miktarı verilir.

Bu fıkraya göre verilecek ikramiyenin hesa- bında 6 ay ve daha fazla yıl kesirleri tam yıl sayılır. Altı aydan az kesirler nazarı itibara alınmaz.

Fiilî hizmet müddetleri 25 yılı doldurmuş

Fiî.

sayılır. Altı aydan az kesirler nazarı itibara alınmaz.

Fiilî hizmet müddetleri 25 yılı doldurmuş bulunanlardan vazifede veya açıktaki ölenlerin ikramiyeleri 68 nci maddedeki esas ve nispetlere göre aylığa müstahak dul ve yetimlerine ve artarsa bu da yine aynı nispetlere göre bunlara ödenir.

Emekli ikramiyeleri ödendikçe yazı ile istenmesi üzerine en çok iki ay içinde faturası karşılığında müesseselerince sandığa ödenir.

Sandıkça tahakkuk ettirilmiş emekli ikramiyelerini almadan ölenlerin ikramiyeleri vârislerine ödenir.

MADDE 7. — Aynı kanunun geçici 14 ncu maddesinin son fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

32 ve 36 nci maddelerdeki fiilî ve itibari hizmet müddetlerinin âzami hadlerinin hesaplanmasında bu kanunun meriyete girmesinden önce kazanılmış olanlar hariç tutulur. Ancak 39 ncu maddenin son fıkrası gereğince 55 yaştan yapılacak indirme hiçbir suretle 6 yıldan fazla olamaz.

MADDE 8. — 5434 sayılı Kanununun muvakkat 31 nci maddesi kaldırılmıştır.

MADDE 9. — Aynı kanunun muvakkat 66 nci maddesinin 6 nci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Aksi takdirde borç artıkları için borçlanma iptal edilir ve tahsil edilen kısma ait olarak borçlanılan miktar ile tahsil edilen kısma göre mütenasiben bulunacak müddetler fiilî hizmet müddetlerine eklendikten sonra bu müddetler 20 yıldan aşağı düşerse haklarında 87 nci madde hükümleri tatbik olunur.

MADDE 10. — Bu kanun neşri tarihinde meriyete girer.

MADDE 11. — Bu kanun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

Başvekil

A. Menderes

Adalet Vekili

O. Ş. Çiçekdağ

Devlet Vekili

M. Alakant

Millî Savunma Vekili

S. Kurtbek

İçiş. K.

bulunanlardan vazifede veya açıktaki ölenlerin ikramiyeleri 68 nci maddedeki esas ve nispetlere göre aylığa müstahak dul ve yetimlerine ve artarsa bu da yine aynı nispetlere göre bunlara ödenir.

Emekli ikramiyeleri ödendikçe yazı ile istenmesi üzerine en çok iki ay içinde faturası karşılığında müesseselerince sandığa ödenir.

Sandıkça tahakkuk ettirilecek emekli ikramiyelerini almadan ölenlerin ikramiyeleri vârislerine ödenir.

MADDE 6. — Hükümetin 7 nci maddesi 6 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 7. — Hükümetin 8 nci maddesi 7 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 8. — Hükümetin 9 ncu maddesi 8 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 9. — Hükümetin 10 ncu maddesi 9 ncu madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 10. — Hükümetin 11 nci maddesi 10 ncu madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Mal. K.

B. K.

bulunanlardan vazifede veya aşıta iken ölenlerin ikramiyeleri 68 nci maddedeki esas ve nispetlere göre aylığa müstahak dul ve yetimlerine ve artarsa bu da yine aynı nispetlere göre bunlara ödenir.

Emekli ikramiyeleri ödendikçe yazı ile istenilmesi üzerine en çok iki ay içinde faturası karşılığında kurumlarınca sandığa ödenir.

Sandıkça tahakkuk ettirilecek emeklilik ikramiyelerini almadan ölenlerin ikramiyeleri vârislerine ödenir.

MADDE 7. — Hükümetin 7 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 6. — Hükümetin 7 nci maddesi 6 nci madde olarak aynıyle kabul edilmiştir.

MADDE 8. — Aynı kanunun muvakkat 31 nci maddesi kaldırılmıştır.

MADDE 7. — Maliye Komisyonunun 8 nci maddesi 7 nci madde olarak aynıyle kabul edilmiştir.

MADDE 9. — Hükümetin 9 neu maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 8. — Hükümetin 9 neu maddesi 8 nci madde olarak aynıyle kabul edilmiştir.

MADDE 10. — Hükümetin 10 neu maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 9. — Hükümetin 10 neu maddesi 9 neu madde olarak aynıyle kabul edilmiştir.

MADDE 11. — Hükümetin 11 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 10. — Hükümetin 11 nci maddesi 10 neu madde olarak aynıyle kabul edilmiştir.

Hü.

İçişleri Vekili

E. Menderes

Maliye Vekili

H. Polatkan

Bayındırlık Vekili

K. Zeytinoglu

Sa. ve So. Y. Vekili

E. H. Üstündağ

Tarım Vekili

N. Ökmen

Çalışma Vekili

S. Ağaoğlu

Dışişleri Vekili

F. Köprülü

Millî Eğitim Vekili

T. İleri

İko. ve Ticaret Vekili

E. Gürelî

G. ve Tekel Vekili

Ulaştırma Vekili

Y. Üresin

İşletmeler Vekili ve

Güm. ve T. V. V.

S. Yırcalı